

Θέατρο

Παραστάσεις
γένους θηλυκού«Σελίδες Ημερολογίου»
και «Τίτα Λου»

Του ΛΕΑΝΔΡΟΥ ΠΟΛΕΝΑΚΗ

ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ νεαρών γυναικών και ημερολόγια κοριτσιών, ανοίγματα ψυχών σε ομιγλώδη, ονειρικά τοπία, σε αναζήτηση του «πρίγκιπα του παραμυθιού» που θα έρθει να σώσει τις ηρωίδες του από τον κακό το δράκο. Κείμενα συγγραφέων γένους θηλυκού που εξερευνούν το μέλλον ωραίων υπάρξεων (και λίγο ναρκισσευομένων), με φόντο πάντα το ανεξερεύνητο «μυστήριο της γυναίκας». Πρόκειται, ως φαίνεται, για μια μόδα, ίσως πρόσκαιρη όπως όλες οι μόδες, που κυριαρχεί τούτη τη στιγμή στις ευρωπαϊκές σκηνές. Αυτόματα αναδύεται το ερώτημα πού να πήγε τάχα εκείνος ο μαχόμενος φεμινισμός της Σιμόν ντε Μπλουά και των άλλων εκπροσώπων ενός κινήματος που είχε βάλει να καταγγείλει ως ψεύδος ανδρικό και ως μύθο την αντίληψη για το «μυστήριο της γυναίκας ψυχής» και που είχε στόχο να αποδείξει ότι «η γυναίκα δεν γεννιέται, γίνεται...». Τέλος πάντων, φαίνεται ότι «το μυστήριο της γυναίκας» επιζητείται παρ' όλες τις προσπάθειες να το αναλύσουμε λογικά και να το απομυθοποιήσουμε. Φαίνεται ότι, ακόμα κι αν πρόκειται για γυναίκες συγγραφείς, κυρίως σ' αυτές τις περιπτώσεις μάλλον, «γυναίκεος είν' ο πόλεμος νυφιαδικός ο κούρσος» και δεν μπορεί να γίνει τίποτε πάνω σ' αυτό. Τελεία και παύλα.

★

«Σελίδες ημερολογίου» της Μαρι Μπασκίρτσεφ με την Εταιρεία Θεάτρου «Πράξη» στη δ' σκηνή του «Θεάτρου της οδού Κεφαλληνίας». Συρραφή αποσπασμάτων από το αυθεντικό

ημερολόγιο της Μπασκίρτσεφ, της Μάγιας Λυμπεροπούλου που σκηνοθετεί, της Μαρίας Σάββα που ερμηνεύει. Το κείμενο θα έλεγα ότι παρουσιάζει ιστορικό και φιλολογικό μόνο ενδιαφέρον, δίνοντας κάποια στοιχεία του κλίματος και της ψυχολογίας των γυναικών, εκεί στα μισά του περασμένου αιώνα στη Ρωσία. Έχει μια ατμόσφαιρα προσμονής, θα τη χαρακτηρίζα πολύ γενικά σαν υλικό για την κατανόηση της κοινωνικής πραγματικότητας που γέννησε τον Τσέχωφ. Τίποτα περισσότερο. Μέσα από τις σελίδες του κειμένου αναδύεται μια προτεχνοφική μορφή γυναίκας με δίψα για ζωή, για διάκριση, για δημιουργία. Που όμως δεν είναι Μάσα, δεν είναι Τρίνα, δεν είναι Όλια, δεν είναι Νίνα, του «Γλάρου». Δεν πλησιάζει καν την πιο ολοκληρωμένη δραματουργική μορφή του μεγάλου Ρώσου συγγραφέα. Βρίσκεται πριν από τον τελικό μονόλογο της Νίνας, η οποία δρῆκε στον προσωπικό πόνο, στη συντριβή και στην παραίτηση από το δικαίωμα της ατομικής ευτυχίας, στη παραίτηση από την επιθυμία να είναι αρεστή, στη δουλειά και στην δημιουργία χωρίς ανταλλάγματα, το νόημα της ζωής. Τα όσα της συμβαίνουν μπορούμε να τα δούμε, σαν σχολία στις ηρωίδες του Τσέχωφ και του Ντοστογιέφσκι, σπαράγματα ζωής κάπου κάπου αυθεντικής, που όμως ολοκληρώνουν ένα γυναικείο πρόσωπο, έναν εξαιρετικό ρόλο. Η ιστορία της Μαρι Μπασκίρτσεφ, χωρίς αναφορές φιλολογικές, μένει εγκλωβισμένη στα όρια μιας ατομικής περίπτωσης, δεν ανάγεται σε σύμβολο: η μοναξιά της ανήκει στην ίδια και αφορά

μόνο την ίδια, δεν είναι της τέχνης που λυτρώνει, μεταμορφώνοντας το πρόσωπο στο άλλο του.

Η σκηνοθεσία έκανε ό,τι μπορούσε για να ζωντανέψει στη σκηνή τον αφηγηματικό, σε πρώτο πρόσωπο λόγο της Μπασκίρτσεφ, είχε μια απλότητα, απέφυγε την έντονη θεατροποίηση, σεβάστηκε το κείμενο και δεν το «πήγε» μακρύτερα απ' όσο μπορούσε να πάει. Σε χαμηλούς τόνους η Μαρία Σάββα, δοκίμασε να «περάσει» τη μελαγχολία της ηρωίδας, το φόβο της μοναξιάς, την αποτυχία, το θάνατο, το κενό. Δεν τα κατάφερε άσχημα, μόνο που δεν βοήθησε, όπως είπα, το «άχρωμο» κείμενο. Ύψος γλυκόπικρο, μια νοσταλγία για ό,τι χάνεται, μια ευγένεια στην εκφορά του λόγου, μια απλότητα κινήσεων η προσφορά της. Σκηνικά Τότας Πρίτσι, κοστουμια Κλερ Μπρεσογιέλ πολύ προσεγγμένα, το ίδιο η μουσική επιμέλεια (Ιάκωβος Δρόσος), οι φωτισμοί (Αλέκος Αναστασίου). Η μετάφραση, έμπειρη, της Μάγιας Λυμπεροπούλου.

★

Στο «Θέατρο Τέχνης» (σκηνή της οδού Φρυνιχίου) φιλοξενείται η ενδιαφέρουσα δουλειά της «Πειραματικής σκηνής» της Θεσσαλονίκης με την «Τέτα-Λου» της Γαλλίδας Κατρίν Αν, σε σκηνοθεσία του Νικηφόρου Παπανδρέου. Θα πω και πάλι πως πρόκειται για ένα καλογραμμένο ποιητικό κείμενο με θέμα την περιπλάνηση δύο σχετικά νέων γυναικών στις «πόλεις του Νότου», όπου, έχοντας πουλήσει όλη την περιουσία τους, αναζητούν, και βρίσκουν τη μαγεία της ζωής, τον έρωτα. Ποιητική αλληγορία μουσικής

Σταμούλη και Φωτοπούλου στο έργο της Κατρίν Αν «Τίτα Λου»

φόρμας, ένα «παραμυθόδραμα» με στοιχεία δραματολογίας κάπως ξεπερασμένα θα έλεγα, που θυμίζουν θέατρο του περασμένου αιώνα. Αυτό που λένε «συμπαθητική περίπτωση γραφής». Το δεύτερο μέρος στέκει καλύτερα δραματουργικά, παραμερίζει τον πληθωρικό λόγο της γαλλικής σχολής και ανοίγεται με μια αμεσότερη δραματικότητα. Ένας νόστος και μια αναπόληση της χαμένης γυναικείας τρυφερότητας, μια ευχάριστη ψευδαίσθηση έρωτα και ένα ειδύλλιο που εκτυλίσσεται στο μεταίχμιο φαντασίας και πραγματικότητας.

Η σκηνοθεσία του Παπανδρέου εξασφάλισε αυτό το ονειρικό χώρο, ατμόσφαιρα μη πραγματική, σκηνικά και κοστουμια του Απόστολου Βέττα και φωτισμοί του Στράτου Κατράκη, μουσική επιμέλεια ήχου του Κώστα Βόρδολου, μετάφραση του Νικηφόρου Παπανδρέου, όλα παρέτεμπαν σε μια αφαίρεση, σμίκρυνση μάλλον των μεγεθών. «Αλίκες στη χώρα των θαυμάτων», ύψος έκπληκτο, καλές ερμηνείες από τη Λυδία Φωτοπούλου και την Έφη Σταμούλη. Εικονογράφηση ενός ονειρικού και «μαγικού ρεαλισμού» με την παρουσία της σάρκας όνειρο μεσημεριάτικο, μεσημερινό με πολύ φως και με τον ήλιο κατασούτελα. Τι έλεπε από το έργο κι από την παράστασή του; Το σκοτάδι, όλα γίνονται πάνω σε μια τρέχουσα επιφάνεια φωτός, δεν υπάρχει βάθος, είναι ένα κείμενο που «επιπλέει» στη γλώσσα, «εκφώνεται» και χάνεται. Δεν αφήνει πίσω του «σκιές», δεν έχει βάρος. Το ίδιο και η παράστασή του, ομοιοπαθητικά «θεράπευσε» τη βασική του αδυναμία.